

„Egy vers zeneisége számomra azt jelenti, hogy megszólaltat bennem valamit”

Kulin Borbála

A költészet napjára időzítve, 2014. áprilisában jelent meg Pokorny Lia és a MoNaMo nevű jazz-formáció (Nagy János – zongora, Szirtes Edina Mókus – ének, hegedű; Mogyoró Kornél – ütőhangszerek) közös lemeze, melyen Pilinszky János, Weöres Sándor, Szép Ernő, Kormos István, Jónás Tamás, Kiss Judit Ágnes, Nádasdy Ádám és Stiller Kriszta válogatott versei hangzanak el jazz-zenei feldolgozásban. Nagy János jazz-zongoristát, zeneszerzőt a *MoNaMo Lélekvesztő* című albumának keletkezéséről Kulin Borbála kérdezte.

K.B.: *Aki követi a pályádat, annak nem meglepetés, hogy ismét egy olyan albummal találkozhat a neved kapcsán, amelyben a zene más művészeti ágakkal karöltve bontakozik ki (a 2000-ben megjelent Táncok című albumodra gondolok.) A MoNaMoval korábban evangélikus egyházi énekeket dolgoztatok fel, második CD-tekkel, a Lélekvesztővel viszont a magyar költészet felé fordultok, zömmel kortárs alkotók verseit dolgozva fel. Hogyan született meg az ötlet, hogy versfeldolgozásokat csináljatok?*

N.J.: Két-három évvel ezelőtt kezdtünk el Pokorny Liával beszélgetni erről, akkor még a MoNaMo nélkül. Egy teljesen más jellegű, populáris produkcióban dolgoztunk együtt, és a szünetekben kezdődött az elmélkedés, éreztük, nekünk csinálni kell valamit együtt. Ekkor született meg az ötlet. Lia átküldte kedvenc verseit, én pedig válogattam közülük és „megzenésítettem” egy párat. Közben a MoNaMoval, az első lemez után a második témáján gondolkodtunk és szintén erre jártak a gondolataink. Felvettem, kapcsoljuk össze ezt a kettőt. Innentől lett közös a produkció.

K.B.: *Zenészként milyen felületen találkoztok a (kortárs) magyar költéssel? Hogyan zajlott a versek válogatása, miért éppen ezekből a versekből lett végül feldolgozás?*

N.J.: A versekhez Lia válogatása adta az alapot, ezt egészítettük ki egy-két verssel mi. Az átküldött versekből azokat zenésítettem meg, amik első olvasásra megszólaltattak bennem valamit. A versekkel több felületen találkozunk. Egyrészt köteteket forgatunk és neten olvasgatunk. Nekem sokat segít ebben feleségem (Parádi Andrea, irodalomtörténész), aki felhívja figyelmemet egyes költőkre, versekre. De vannak szerzők, akikhez személyes ismeretség köt. Kiss Judit Ágnessel például szintén egy színházi produkcióban dolgoztam együtt, így ismertem meg őt és a költészetét.

K.B.: *Hogyan képzeljük el egy-egy szám megszületését? Hiszen nem egyszerűen versmegzenésítésekről van szó a Lélekvesztő esetében: zene és versszöveg egyenrangúan bontakozik ki egymás mellett. Egy-egy vers hogyan „transzformálódott” zenévé?*

N.J.: Először elolvasom a verset, majd, ha megszólal bennem hozzá a zene, akkor leírom. Ez egy erős vázlat. Ezt viszem a próbára. Ott alakul ki a végleges verzió, amihez aztán a zenekar minden tagja hozzáad valamit. A végleges verzió kialakulása ezeknél a „daloknál” több ízben a stúdióban történt. A végén olyan produkció jön létre, amiben már nehéz megnevezni, ki is a szám szerzője. Ebből a megfontolásból nem is tüntettünk fel szerzőséget a számok mellett.

K.B.: *Egy zenész számára mit jelent egy vers zeneisége?*

N.J.: Erre nehéz választ adni. Mondhatnám a ritmusát, a szavak összecsengését, de úgy érzem, ez részemről nem lenne igaz. Egy vers zeneisége nálam azt jelenti, hogy vagy megszólal bennem valami az olvasására vagy nem. Ha megszólal, akkor van zeneisége számomra. Volt például olyan Kiss Judit Ágnes-vers, amit úgy olvastam, hogy azon-

nal ráénekeltem magamban egy korábbi szerzeményemre. Egyszerűen ugyanaz szólalt meg abban a versben, és úgy, amit és ahogy egy számomban megírtam korábban. Zene és vers például ilyen „hullámhosszokon” találkozhat számomra.

K.B.: *Hasonlítható tehát számodra a hangszeres zenélés, zeneszerzés, improvizáció a szövegalkotáshoz? Ha egy vers „zenélni tud”, akar a zene „beszélni?”*

N.J.: Azt hiszem, igen, akar beszélni. Az albumon például szeretném, szeretnék minél pontosabban „elmondani” a zene nyelvén azokat a gondolatokat, érzéseket, amik bennünk vannak, egy-egy vers olvasása kapcsán. De máshogyan is: improvizációs óráimon is azt tanítom a diákjaimnak, hogy a zenei improvizációra mint beszédre gondoljanak. A zenei gondolataikat kell megtanulniuk megszólaltatni, és ez ugyanúgy megy, mint a nyelvtanulás: szavakat, szókapcsolatokat kell eleinte „bemagolni”, hogy a saját gondolataik kifejezéséig eljussanak. És nagyon sokat hallgatni a „nyelvet”, a zenét.

K.B.: *Ha már a zenei improvizációt és a beszédet emlegetjük: az albumon van egy különleges rész, egy különleges néhány perc. Jónás Tamás Részvétéről című versének feldolgozására gondolok, aminek az utolsó szakaszában Pokorny Lia a szöveget sorokra, szókapcsolatokra, szavakra tördeli szét szabadon. Talán ez az album legdrámaibb része. Hogyan született meg ez a szám? Improvizatív ez a szöveggel való játék?*

N.J.: Ez a szám elsők közt született meg, még akkor, amikor Liával ketten dolgoztunk. Az első vers volt, amit megzenésítettem, persze végleges formáját, hangulatát a felvételek nyerte el. Eredetileg a végére egy hangszeres szólót szerettem volna, ami alatt Lia a versből mond idézeteket. Megkértük, a codában, mondjon kedve szerint szavakat, mondatokat, ahogy szeretné. Már az első felvételnél hátborzongva hallgattuk, tudtuk azonnal: a hangszeres szólónak itt nincs helye. Csodálatos játék lett ez a pár perc. A felvétel után ezt a részt hangszeres órákon és csoportos órákon is mutattam a diákoknak, így kell improvizálni, felépíteni egy szólót, játszani a szavakkal, mondatokkal, motívumokkal, indulatokkal, érzésekkel a zenében is, ahogy azt Lia a vers szövegével teszi.

K.B.: *Olvastam olyan ismertetőt az albumról, ami valamelyest félve ajánlja a Lélekvesztőt a nagyközönségnek, mondván, sem a kortárs líra, sem a kortárs jazz nem tartozik a könnyen emészthető műfajok közé. Az album azonban mintha éppen is hogy törekedne valamiféle igényes popularitásra. Kiss Judit Ágnes versei néhol remekül együtt-dúdolhatóan, szononosan szólalnak meg, Stiller Kriszta sorait drum'n'bass akapokra „kiabálja” Szirtes Edina Mókus, Jónás Tamás versének feldolgozása az alternatív rockhoz közelít, Szép Ernő versének feldolgozásában pedig Szirtes Edina Mókus jelzőkkel nehezen illethető (gyönyörű? szívszorító? megrázóan szép?) szólója a világzene felé viszi el a számot. Fontos számodra a populáris műfajok felé való nyitás?*

N.J.: Ez nem tudatos, mármint a nyitás. Egyszerűen úgy éreztem, ezekhez a versekhez ez illik. Fontosnak tartom hallgatni a mai zenét, de itt nem feltétlenül a populáris műfajokra gondolok.

K.B.: *Hol hallgathatjuk a Lélekvesztőt élőben, és hogyan terjesztitek az albumot?*

N.J.: Járunk koncertezni a MoNaMoval, bár ritkán, a koncertek szervezése túl sok energiát vesz el sajnos, és erre nincs külön emberünk. Ha fellépésünk lesz, arról hírt adunk a facebook oldalunkon. Az albumot csak digitális formában terjesztjük, az iTunes vagy akár a zene.hu oldalakon megvásárolható és letölthető. A MoNaMo blogján három számunk hallgatható meg teljes egészében.

K.B.: *Várható hasonló folytatás a MoNaMotól?*

N.J.: Talán. Bár a következő albumunkat illetően inkább instrumentális zenében gondolkodunk. Ugyanakkor maradt ki jó néhány versfeldolgozás az albumról... Meglátjuk. Minden megtörténhet.

